

Uppfyller Polen EU:s kriterier för medlemskap idag?

En fallstudie av Polen utifrån de tre anslutningskriterierna

Abstract

Dagens EU möter flera utmaningar där vissa medlemsländer har uppvisat tendenser av att frånga de grundläggande kraven för medlemskap, vilka innefattar politiska, ekonomiska och administrativa krav och benämns Köpenhamnskriterierna. Polen har lyfts i en debatt kring detta och uppsatsen är en beskrivande fallstudie av Polen som undersöker detta dilemma kring huruvida landet uppfyller alla Köpenhamnskriterierna idag. Fokuset för uppsatsen är 2019, året innan pandemin, för att undvika eventuella effekter som enbart pandemin har haft, exempelvis dess effekter på ekonomin. Uppsatsen utgår från de tre Köpenhamnskriterierna som operationaliseras med hjälp av EU-kommissionens rapport från Polens medgång. Polen undersöks sedan utifrån Köpenhamnskriterierna. Slutsatserna blir att Polen inte uppfyller det politiska och administrativa kriteriet, medan det ekonomiska kriteriet förefaller uppfyllas i högre utsträckning. För att säkerställa ett medlemskap krävs att alla kriterier uppfylls och därmed skulle detta implicera att Polen inte skulle kunna gå med i EU 2019.

Nyckelord: Polen, EU, Köpenhamnskriterierna

Antal ord: 9044

Innehållsförteckning

1	Introduktion	1
1.1	Inledning.....	1
1.2	Syfte och frågeställning.....	1
1.3	Bakgrund	2
1.4	Disposition	3
2	Teoretiskt ramverk	4
2.1	Tidigare forskning.....	4
2.2	Teoretisk anknytning.....	5
2.2.1	Köpenhamnskriterierna	5
2.2.2	Liberal demokrati	6
2.2.3	Marknadsekonomi.....	6
3	Metod och material	7
3.1	Forskningsdesign.....	7
3.2	Avgränsning	8
3.3	Fall.....	8
3.4	Operationalisering	9
3.5	Material	12
3.5.1	Källkritik	12
4	Resultat och analys	14
4.1	Politiska kriteriet	14
4.2	Ekonomiska kriteriet	20
4.3	Administrativa kriteriet	24
4.4	Analys.....	27
5	Sammanfattning och slutsats	29
5.1	Uppfyller Polen Köpenhamnskriterierna idag?.....	29
5.2	Reflektion	30
5.3	Förslag till vidare forskning	30
6	Referensförteckning	32

1 Introduktion

Inledningsvis, skall uppsatsämnet introduceras med en frågeställning som skall besvaras. Därefter följer bakgrund till ämnet och disposition över uppsatsens olika delar.

1.1 Inledning

Sedan Europeiska unionens (EU:s) expansion 2004, då flera östeuropeiska stater blev medlemmar i EU, har vissa av dessa länder visat tendenser av att frånga EU:s grundläggande krav för medlemskap (EU-parlamentet 2022). Dessa krav benämns Köpenhamnskriterierna och innefattar politiska, ekonomiska och administrativa aspekter. Polen och Ungern har fått särskild kritik för bristfällig efterlevnad, vilket har väckt debatt inom unionen om hur EU ska förhålla sig till dessa länder (IDEA 2021, s. 1).

1.2 Syfte och frågeställning

Syftet med denna uppsats är att genom Köpenhamnskriterierna undersöka huruvida Polen uppfyller dessa 2019, innan pandemin, vilket redogörs för mer under avgränsning. Kriterierna uppfylldes när de gick med, men landet har sedan dess förändrats. Om svaret visar sig vara att Polen inte uppfyller Köpenhamnskriterierna 2019 och därmed inte skulle kunna gå med i EU skulle detta visa på brister i EU:s regelverk och öppna upp frågor om eventuella kontrollmekanismer.

Frågeställningen som uppsatsen ämnar att besvara lyder enligt följande: *Uppfyller Polen Köpenhamnskriterierna idag?* Frågan fokuserar på huruvida Polen uppfyller de grundläggande kriterierna för EU-medlemskap 2019. Det blir en indirekt jämförelse av landet i två kontexter, vid medgång och 2019, då landet uppfyllde kraven vid deras medgång 2004, men betoning läggs vid situationen såsom den såg ut 2019. Frågeställningen har inomvetenskaplig relevans genom att bidra till ämnet om Polens utveckling och europeisering. Förhoppningen är även att

frågeställningen ska ha utomvetenskaplig relevans, genom att bidra med kunskap om ämnets komplexitet. Om svaret på frågeställningen blir att Polen inte uppfyller Köpenhamnskriterierna 2019 skulle detta visa på brister i kriterierna som påverkar EU i sin helhet.

Utifrån rådande debatt kring vissa EU-länders bristande efterlevnad av grundläggande villkor för medlemskap, förefaller Polen belysa ett exempel på ett land som har gått med i EU på andra premisser än de idag (IDEA 2021, s. 1). Hypotesen är således att Polen inte uppfyller alla Köpenhamnskriterier idag och därför inte skulle kunna bli en medlem i EU om de gjorde en ansökan idag. Därmed är det intressant att undersöka om detta stämmer och isåfall i vilken utsträckning.

1.3 Bakgrund

Polens historia är präglad av krig och Sovjetunionens inflytande (Nationalencyklopedin u.å.b.). Under andra världskriget var Polen delat och under kontroll av Nazityskland. Det blev senare en del av östblocket, ett Sovjetiskt intresseområde, som styrdes i enlighet med kommunistisk ideologi. En utveckling av planekonomi genomfördes och stora satsningar på industrisektorn gjordes. Dock fick detta bakslag och ekonomin påverkades negativt, vilket innebar påtagliga effekter på befolkningen. I samband med en förändring inom Östeuropa i sin helhet tappade kommunismen till slut sitt övertag. Den första icke-kommunistiska regeringen tillträdde 1989 och landet började att demokratiseras.

Under 1990-talet genomfördes flera reformer som förändrade det polska samhället i grunden (Nationalencyklopedin u.å.b.). Det stadfästes att folket väljer presidenten, tillhörande exekutiven, på en femårig mandatperiod. Valen till legislaturen, parlamentsvalen, var helt fria 1991. En ny författning började att gälla 1997 som uttrycker en maktindelning mellan den legislativa, parlamentets underhus, och den exekutiva makten, regeringen. Vidare, reformerades det ekonomiska systemet till marknadsekonomi och efter en initial minskning i BNP hade landet en stabil tillväxt. Samtidigt minskade arbetslösheten och levnadsstandarden ökade. Skolplikt för barn mellan 7 och 18 år introducerades.

Polen ingick ett associationsavtal med EU 1991 och ansökte senare om EU-medlemskap 1994 (Karolewski – Wilga 2018, s. 3). EU-kommissionen ansåg att Polen utvecklades i rätt riktning för uppfyllelse av Köpenhamnskriterierna och tre år senare, 1997, påbörjades formella förhandlingar mellan EU och Polen som sedan utmynnade i deras medlemskap 2004. Vid Polens medgång 2004 uppfyllde de alla Köpenhamnskriterierna (EU 2003, s. 3).

1.4 Disposition

Uppsatsen är upplagd enligt följande huvudrubriker; introduktion, teoretiskt ramverk, metod och material, resultat och analys, och till sist sammanfattning och slutsats. Efter föregående introduktion av uppsatsens ämne, syfte och frågeställning med bakgrund på området övergår uppsatsen till teori. Under teoretiskt ramverk kommer tidigare forskning att kartläggas och uppsatsen kommer sedan att anknyta till teori, där centrala begrepp definieras. Därefter redogörs och diskuteras olika aspekter kopplade till uppsatsens val av metod och material. Efter dessa tre grundläggande delar kommer själva undersökningen, där resultatet presenteras och sedan analyseras. Avslutningsvis, sammanfattas uppsatsens resultat och analys, där slutsatser dras mot bakgrund av undersökningen. Uppsatsens brister diskuteras och efterföljs av en framåtblick med förslag till vidare forskning.

2 Teoretiskt ramverk

Under teoretiskt ramverk kommer tidigare forskning på området att behandlas och därefter kopplas uppsatsämnet till teori som skall appliceras på den aktuella frågeställningen. Här redogörs även för de centrala begreppen som del av teorin.

2.1 Tidigare forskning

Uppsatsen bygger på tidigare forskning om Köpenhamnskriterierna och europeisk integration kopplat till förhållandet mellan EU och medlemsländerna. Utöver detta kartläggs även den rådande forskningsbilden av Polen och huruvida landet uppfyller Köpenhamnskriterierna. Fokus i den rådande debatten har varit på det politiska kriteriet och den demokratiska tillbakagången, sedan maktskiftet 2015, och det förefaller inte riktas lika stor uppmärksamhet åt de andra kriterierna, vilket har skapat ett intresse för frågan.

Köpenhamnskriterierna är en central del av processen att bli en EU-medlem. EU-kommissionen har redogjort för processen i nio steg som kan sammanfattas i tre breda stråk (2021, s. 1). Det första steget är att ett land som vill bli medlem lämnar in sin ansökan. Därefter följs detta av EU-kommissionens yttrande, där medlemsländerna sedan röstar om landet i fråga skall erhålla kandidatstatus. Nästa fas innefattar förhandlingar om formellt medlemskap och påbörjan av en europeisk integrationsprocess för att möta de tidigare nämnda Köpenhamnskriterierna (EU-kommissionen u.å.c.). Processen avslutas och landet blir medlem i EU då de uppsatta målen för förhandlingarna har nåtts och begärda reformer har genomförts.

Forskningen kring europeisk integration studerar processen av harmonisering, där medlemsländer närmar sig EU:s ramverk ur flera hänseenden; politiskt och ekonomiskt, såväl som socialt och kulturellt (Cini – Pérez-Solórzano Borragán 2019, s. 449). Europeisering betecknar denna process (Ibid, s. 451). Detta kan i sin tur delas in i två perspektiv på maktrelationen mellan EU å ena sidan och medlemsländer, kandidatländer samt utomstående länder å andra sidan; ‘bottom-up’ och ‘top-down’ (A. Börzel – Panke 2019, s. 116). Det förstnämnda fokuserar på hur medlemsländer påverkar EU i sin politik och policys. Det sistnämnda fokuserar i motsats på hur EU påverkar medlemsländers och övriga länders

inhemska förhållanden genom implementering av EU:s politik. I vilken utsträckning medlemsländer har påverkats av europeisering varierar och detta har tagit olika uttryck gällande institutioner och politik (Ibid s. 120-121).

I kalla krigets efterdyningar och med kollapsen av kommunismen, utvidgades EU med tio länder 2004 där mål att sprida demokrati och stabilitet i Europa betonades (E. Juncos – Pérez-Solórzano Borragán 2019, s. 269). På senare tid har ett dilemma uppenbarats där nyare medlemsländer, som Polen och Ungern, har uppvisat försök till att nedmontera demokratiska institutioner som frambringats för uppfyllelse av EU-medlemskap. Forskning om 'icke-europeisering', länder som inte harmonierar med EU, är mer utbredd till skillnad från denna omvända process som benämns 'de-Europeanization' som är ett relativt nytt och utforskat fenomen.

2.2 Teoretisk anknytning

För att besvara frågeställningen kommer uppsatsen att utgå från Köpenhamnskriterierna som teori, vilka bildar en förutsättning för att länder ska bli medlemmar i EU. Dessa redogörs för i följande stycke. Därefter följer definitioner av centrala begrepp inom kriterierna som skall ligga till grund för operationaliseringarna.

2.2.1 Köpenhamnskriterierna

Det Europeiska rådet bestämde Köpenhamnskriterierna år 1993 och vidareutvecklade senare dessa 1995 (EU:s publikationsbyrå 2021a). Kriterierna lyfter tre dimensioner; den politiska, ekonomiska och administrativa (EU-kommissionen u.å.a). Dessa dimensioner innefattar följande:

Stabila institutioner som garanterar demokrati, rättsstatsprincipen, mänskliga rättigheter samt respekt för och skydd av minoriteter.

En fungerande marknadsekonomi liksom kapacitet att hantera det konkurrenstryck och de marknadskrafter som råder inom unionen.

Förmåga att uppfylla de skyldigheter som följer av medlemskapet, inbegripet kapacitet att effektivt genomföra de regler, standarder och strategier som utgör kärnan i EU-lagstiftningen ("regelverket") samt förmåga att ansluta sig till den politiska, ekonomiska och monetära unionens mål. (EU:s publikationsbyrå 2021a)

2.2.2 Liberal demokrati

Uppsatsen utgår från en definition av liberal demokrati som stämmer bäst överens med EU:s politiska kriterium, genom att innefatta de aspekter som nämns; “stabila institutioner som garanterar demokrati, rättsstatsprincipen, mänskliga rättigheter samt respekt för och skydd av minoriteter” (EU:s publikationsbyrå 2021a). Rättsstatsprincipen innebär att den offentliga makten följer landets lagar och regler och att detta säkerställs med hjälp av en maktindelning där oberoende instanser har möjlighet att se till att detta efterföljs (Europeiska unionens publikationsbyrå 2021b). V-Dems definition av liberal demokrati har valts, då denna innefattar skydd av minoriteter från majoriteter och staten, mänskliga rättigheter, graden av representativ demokrati, stark rättsstat, oberoende rättsväsende och maktdelningsprinciper för att begränsa exekutivens makt (V-Dem 2022a, s. 44). Detta är en maximal definition av demokrati, som bygger vidare på exempelvis Dahls definition, polyarki, som betonar valinstitutionen och deltagande (Ibid, s. 36). Vidare, anammar V-Dem ett graderat synsätt på demokrati, där det betraktas kunna variera på en skala där motpolerna är diktatur och demokrati (Pérez-Liñan 2017, s. 92).

2.2.3 Marknadsekonomi

I det andra kriteriet nämns begreppet marknadsekonomi som en central förutsättning. Enligt Nationalencyklopedin är en marknadsekonomi ett ekonomiskt system som kännetecknas av följande; enskild äganderätt, privatägda företag där producenter (säljare) och konsumenter (köpare) kan mötas på en fri marknad där pris på varor och tjänster styrs av utbud och efterfrågan (Thalberg u.å.). Därigenom skall priserna pressas ner till jämvikt och resurser utnyttjas på ett effektivt sätt. Statens roll är att garantera att dessa mål uppfylls och skapa de förutsättningar som krävs för att marknadsekonomin ska fungera till sin fulla potential. Detta kan exempelvis yttras genom ett rättsväsende som värnar om egendomsrätten och tillhandahållandet av kollektiva varor som försvar och infrastruktur. Ur ett internationellt perspektiv är marknadsekonomier generellt öppna, i bemärkelsen att de har frihandel. Motsatsen till marknadsekonomi är planekonomi, där staten har en central roll i fördelningen av landets resurser (Nationalencyklopedin u.å.a.).

3 Metod och material

Följande delar behandlar olika metodologiska aspekter som sedan efterföljs av en förklaring av materialvalet.

3.1 Forskningsdesign

Uppsatsens forskningsdesign är en fallstudie av Polen. Betoningen ligger vid Polen 2019, då de uppfyllde Köpenhamnskriterierna för medlemskap 2004 och frågan är huruvida de gör det 2019.

Det är en beskrivande studie och för att den skall kunna klassificeras som vetenskaplig lyfter Esaiasson m fl två krav; förankring i teori och möjlighet att ligga till grund för vidare forskning (2017, s. 37-38). Utöver detta bör möjlighet finnas till generalisering. I artikeln "Mere description" diskuterar John Gerring beskrivande studier i förhållande till förklarande studier (2012). Beskrivande studier utmärks av att redogöra för ett fenomen, till skillnad från förklarande studier som ämnar att förklara ett orsaksförhållande (Ibid, s. 722-723). Gerring ser de båda typerna som former av argumentation (Ibid, s. 724). Vidare, poängterar Gerring möjligheten att kombinera metoder, där denna studie exempelvis skall använda statistiska och kvalitativa metoder för att besvara frågeställningen (Ibid, s. 728-729).

Fördelar med att använda fallstudie som metod är att det ger en mer djupgående bild av fallet som studeras, genom att enbart fokusera på detta. Metodens nackdelar är även dennes styrka, att den enbart studerar ett fall. Därmed kan det bli svårt att generalisera till fler fall, vilket diskuteras mer under val av fall. Kopplat till detta kan reliabiliteten påverkas, där mätfel inte kan kompenseras av andra fall vilket kan få konsekvenser för studiens relevans (Esaiasson m fl 2017, s. 64).

3.2 Avgränsning

Uppsatsen är avgränsad till att undersöka ett fall, Polen. Detta fall skall studeras utifrån hur väl det uppfyller Köpenhamnskriterierna 2019, där tidsavgränsningen är inriktad på material från 2019, innan pandemin. Detta motiveras med att det är märkbart att pandemin har haft stor effekt på landet och övriga länder i världen som drabbats, till exempel på ekonomin. Uppsatsen vill utesluta dessa externa effekter som till stor del beror enbart på pandemin och istället undersöka hur det såg ut det sista "normala" året innan pandemin, även om detta innebär att uppsatsen inte utgår från det mest aktuella materialet från de senaste åren, 2022 och 2021. Utöver detta har flera politiska förändringar hunnit ske under en kortare tid, sedan det nationalkonservativa partiet Lag och Rättvisa kom till makten 2015, vilket gör att det är intressant att undersöka så som landet såg ut 2019. Uppsatsen är även avgränsad i val av teorier till att fokusera på de tre Köpenhamnskriterierna.

3.3 Fall

Valet av fall, Polen, motiveras med att det utgör ett exempel på ett land som har kritiserats för bristfällig efterlevnad av EU:s grundläggande krav för medlemskap, framför allt sedan det nationalkonservativa partiet Lag och rättvisa (PiS) kom till makten 2015 (Utrikesdepartementet 2021a, s. 1). Polen är situerat i Östeuropa och var tidigare en del av östblocket med koppling till Sovjetunionen under kalla kriget (Landguiden u.å.a.). Landet gick med i EU 2004 (EU:s publikationsbyrå 2007). Polen är ett av de största medlemsländerna sett till befolkning, men levnadsstandarden uttryckt i köpkraftsjusterad BNP per capita är relativt låg jämfört med EU:s övriga medlemsländer (Eurostat 2022). Det är en enhetsstat och republik (Landguiden u.å.a.).

För att en fallstudie ska kunna generaliseras, i detta fall eventuellt till andra medlemsländer i EU, krävs det att fallet kan relateras till någonting. I den pågående debatten nämns ofta Polen i samband med Ungern, där båda länder har kritiserats för bristfällig efterlevnad av EU:s grundläggande krav för medlemskap (IDEA 2021, s. 1). Därmed skulle liknande slutsatser för Ungern eventuellt kunna dras. Dessa länder liknar varandra på flera sätt med avseende på deras geografi, historia, levnadsstandard, statsskick och politiska utveckling (Landguiden u.å.a.; Landguiden u.å.b.; Eurostat 2022). Länderna ligger nära varandra geografiskt och var båda Sovjetiska intressesfärer under kalla kriget (Landguiden u.å.a.;

Landguiden u.å.b.). De gick med i EU samtidigt (EU:s publikationsbyrå 2007). Polen är dock ett större medlemsland befolkningsmässigt, men levnadsstandarden uttryckt i köpkraftsjusterad BNP per capita är på samma, relativt låga, nivå i båda länderna (Eurostat 2019). Deras politiska system är likadana; de är enhetsstater och republiker (Landguiden u.å.a.; Landguiden u.å.b.). Enligt Utrikesdepartementets senaste rapporter på Polen (2021a) och Ungern (2021b) framgår det att båda länder har genomgått en demokratisk tillbakagång sedan nationalkonservativa partier har kommit till makten under 2010-talet. Mot denna bakgrund, förefaller paralleller kunna dras med Ungern som jämförbart fall.

3.4 Operationalisering

För att kunna mäta det som eftersöks behöver de tre Köpenhamnskriterierna operationaliseras. En svårighet med Köpenhamnskriterierna är att de innefattar mycket och deras innehåll kan uppfattas som relativt brett. Därmed gäller det att fånga essensen av de tre kriterierna. Operationaliseringen av teorierna har en avgörande betydelse för uppsatsens begrepps- och resultatvaliditet och därigenom reliabiliteten (Esaiasson m fl 2017, s. 56-57).

För att stärka begreppsvaliditeten finns två åtgärder; resonemangvaliditet och empirisk validitet (Esaiasson m fl 2017, s. 61). Ett sätt för att stärka validiteten enligt den första är att utgå från en tidigare operationalisering, vilket denna uppsats kommer att göra. I en rapport som EU-kommissionen gjort på Polen i relation till Köpenhamnskriterierna för deras medgång, framgår det vad de undersöker under de tre kriterierna (1997). Uppsatsen skall därmed utgå från detta för att i största möjliga mån efterlikna EU:s mätning på länder som vill gå med i EU. Den empiriska validiteten handlar om att använda sig av flera empiriska indikatorer i sin undersökning (Esaiasson m fl 2017, s. 63). Här ska flera indikatorer användas för att skapa en övergripande bild av varje kriterium.

Resultatvaliditeten behandlar om det som eftersöks faktiskt mäts, där god begreppsvaliditet och reliabilitet förutsätts (Esaiasson m fl 2017, s. 64). Alltså ska uppsatsen sakna felaktigheter, systematiska såväl som osystematiska. Detta kan först bedömas i efterhand, men detta är något som skall tas i beaktning och aktivt arbetas mot för att undvika några fel, där flera kompletterande källor kommer att användas. Den interna och externa validiteten kommer att bedömas efter att undersökningen har genomförts och slutsatser har dragits. Den förstnämnda behandlar slutsatsernas giltighet, medan den sistnämnda berör generaliseringsmöjligheter (Ibid, s. 59).

Det politiska kriteriet har sin utgångspunkt i det teoretiska begreppet liberal demokrati definierat i linje med V-Dems definition som redogjorts för i teoridelen. I EU:s rapport som utvärderade Polen för deras medgång undersöks följande områden under det politiska kriteriet; demokrati och rättsstaten, samt mänskliga rättigheter och skydd av minoriteter (Europeiska Kommissionen – Europeiska kommissionens generalsekretariat 1997, s. 2). Under demokrati och rättsstaten undersöks maktodelningsstrukturer innefattande legislaturens, exekutivens och domstolsväsendets sammansättning och funktion. Under mänskliga rättigheter och skydd av minoriteter undersöks först olika typer av grundläggande fri- och rättigheter; medborgerliga, politiska, ekonomiska, sociala och kulturella. Därefter undersöks vilka rättigheter minoriteter har och i vilken mån de skyddas av lagen.

Här kommer indikatorer från V-Dem att användas som mått för olika områden. Inledningsvis, kommer deras 'liberal democracy index' att användas för att ge en helhetsbild över det politiska kriteriets grad av uppfyllelse 2019. Detta mått innefattar skydd av minoriteter, mänskliga rättigheter, graden av representativ demokrati, stark rättsstat, oberoende rättsväsende och maktodelningsprinciper för att begränsa exekutivens makt (V-Dem 2022a, s. 44). Detta rankas från låg liberal demokrati, 0, till omfattande, 1.

Utöver detta kommer även deras indikator 'election free and fair' att användas. Denna mäter från hög grad av uppfyllelse till låg, 4 till 0, i vilken utsträckning de nationella valen kan anses vara fria och rättvisa sett till perioden innan, under och efter (V-Dem 2022a, s. 69). En ytterligare indikator är 'executive respects constitution' som mäter i vilken grad alla delar av exekutiven respekterar konstitutionen, där 0 indikerar låg grad av respekt i motsats till 4 (Ibid, s.114). Som mått på domstolsväsendets oberoende kommer indikatorerna 'high court independence' och 'lower court independence' att användas. Dessa mäter domares handlande i mål som är nära kopplade till regeringen, från låg grad av oberoende, 0, till hög, 4 (Ibid, s. 171-172).

En annan indikator under det politiska kriteriet är V-Dems sammanställning av Freedom House mått på medborgerliga friheter och politiska rättigheter. De medborgerliga friheterna innefattar mått på yttrande-, religions- och organisationsfrihet, samt föreningsrätt (V-Dem 2022a, s. 351). Det innefattar även mått på rättsstaten och individens frihet i relation till staten. De politiska rättigheterna innefattar mått på möjligheten att delta i den politiska processen. Dessa indikatorer rankas från mest till lägst fritt, 1 till 7, vilket motsvaras av 1 till 0 i V-Dems graf. Reportrar utan gränsers pressfrihetsindex kommer att användas som mäter pressfrihet på en skala från lågt till högt, 0 till 100 (Reportrar utan gränser 2019).

Det ekonomiska kriteriet undersöker två aspekter; landets grad av funktion som marknadsekonomi och dess konkurrenskraft i EU (Europeiska Kommissionen –

Europeiska kommissionens generalsekretariat 1997, s. 3). Vad som undersöks mer djupgående under dessa två aspekter nämns på EU-kommissionens hemsida (u.å.b.). För den första aspekten ger den teoretiska definitionen av marknadsekonomi en grundläggande förståelse för vad idealbilden av en fungerande marknadsekonomi bör innehålla. För en funktionell marknadsekonomi lyfts kvalitet på den ekonomiska styrningen, makroekonomisk stabilitet och fungerande marknader. Till denna aspekt kommer Heritages ekonomiska frihetsindex att användas som mäter fyra aspekter av ekonomisk frihet; rättsstat, statens storlek, regleringseffektivitet och öppna marknader (2022b, s. 455). Länder rankas sedan från 0 till 100, där 0-49.9 är 'repressed', 50-59.9 är 'mostly unfree', 60-69.9 är 'moderately free', 70-79.79 är 'mostly free' och 80-100 är 'free'.

För den ekonomiska styrningen kommer den ekonomiska politiken att undersökas. Den makroekonomiska stabiliteten kommer att fokusera på centrala makroekonomiska indikatorer såsom ekonomisk tillväxt, inflation, bytesbalansen och statliga utgifter. Här kommer Världsbankens data att användas för mått på ekonomisk tillväxt och inflation. Undersökandet av marknader är uppdelat i varu- och tjänstemarknaden, arbetsmarknaden och den finansiella marknaden. För den förstnämnda marknaden kommer inträdesbarriärer, affärsmiljön, statens inflytande och privatisering att undersökas. För arbetsmarknaden kommer graden av arbetslöshet och sysselsättning att undersökas, samt hur utbudet och efterfrågan på arbetskraft ser ut. Stabiliteten på den finansiella marknaden kommer att undersökas och hur tillgängligheten till kapital ser ut.

Under den andra aspekten av det ekonomiska kriteriet kommer fyra infallsvinklar att undersökas. Den första infallsvinkeln är Polens tillgång till humankapital innefattande utbildning, forskning och innovation. Den andra är tillgången till fysiskt kapital och kvalitet på infrastruktur. Den tredje behandlar eventuell förändring i samhällsekonomins struktur med nya sektors betydelse och hur landet klarar av en sådan omställning. Här lyfts även små- och medelstora företags roll. Den fjärde analyserar landets ekonomiska integration med EU och hur landet konkurrerar prismässigt. Här kommer Polens export och import med övriga EU-länder att undersökas.

I EU-kommissionens rapport nämns flera områden som undersöks under det administrativa kriteriet (1997, s. 3-4). De lyfter dels hur den administrativa kapaciteten ser ut, dels införlivandet av EU:s regelverk. Här kommer utseendet av Polens administrativa verksamhet att kartläggas och den generella inställningen till EU. Vidare, kommer landets grad av införlivande att undersökas och eventuella inskränkningar av EU:s lagstiftning. V-Dems indikatorer 'criteria for appointment decisions in the state administration' och 'rigorous and impartial public administration' kommer att användas. Den förstnämnda mäter i vilken utsträckning val av personal i den offentliga administrationen utgörs på basis av kontakter istället

för på faktiska meriter och rankas från hög grad av personligt och politiskt inflytande i anställningsbeslut till låg, 0 till 4 (V-Dem 2022a, s. 192). Den sistnämnda mäter offentliga tjänstemäns handlande i förhållande till lagar och deras politiska oberoende, från låg till hög grad av uppfyllelse, 0 till 4 (Ibid, s. 178-179).

3.5 Material

Till uppsatsen kommer både primär- och sekundärmaterial att användas för att besvara frågeställningen. Primärmaterialet innefattar offentligt tryck av EU:s publicerade dokument, gällande Polen och de tre Köpenhamnskriterierna. Utöver detta kommer även Utrikesdepartementets rapport om Polen med avseende det politiska kriteriet att användas, samt Utrikespolitiska institutets hemsida Landguiden för information om Polen.

Sekundärmaterialet består av vetenskapliga framställningar, böcker och artiklar på området. De vetenskapliga framställningarna innefattar rapporter från Bertelsmann Stiftung och Freedom House, samt en vetenskaplig undersökning som behandlar Polen och EU. Uppsatsen utgår från två rapporter utförda av Bertelsmann Stiftung; Bertelsmann Transformation Index (BTI) och Sustainable Governance Indicators (SGI). Vidare, använder uppsatsen böcker på området för EU och Polen. Dessa är *European Union Politics* och *Comparative Politics*. Artiklar från forskare, samt en nyhetsartikel från BBC kommer att användas. Till metodavsnittet används en vetenskaplig artikel skriven av John Gerring som behandlar beskrivande studier, samt handledningsboken *Metodpraktikan* till redogörande för den vetenskapliga processen. Utöver detta kommer uppslagsverket Nationalencyklopedin att användas för fakta och definierandet av centrala teoretiska begrepp. Databaser kommer att användas för statistik, vilka innefattar V-Dem, Freedom House, Eurostat, Reportrar utan gränser, The Heritage Foundation och Världsbanken.

3.5.1 Källkritik

Utifrån de fyra källkritiska kriterierna; äkthet, oberoende, samtidighet och tendens; kan källornas tillförlitlighet värderas (Esaiasson m fl 2017, s. 288). Äkthet berör om materialet är vad det utger sig för att vara (Ibid, s. 291). Här kan ett problem vara att Polen som land med icke-demokratiska tendenser inte framställer sanningsenliga uppgifter. För att hantera detta kommer endast erkända och väletablerade källor att användas och information kommer att kontrolleras mot

andra källor. Till exempel används primärkällor i kombination med sekundärkällor. Olika former av offentligt tryck kombineras med exempelvis data från V-Dem som är ett forskningsprojekt som studerar demokrati med över 3500 experter runt om i världen (2022i).

Oberoende handlar om att källan är självständig (Esaiasson m fl 2017, s. 292). Alltså värderas uppgifter som kommer från primärkällor högre än sekundärkällor. Två centrala sekundärkällor för uppsatsen är Bertelsmann Stiftungs rapporter, från BTI och SGI. Bertelsmann Stiftung är en tysk icke-vinstdrivande stiftelse som grundades för att verka för samhällets utveckling och bidra med kunskap (2021, s. 3). Den är politiskt oberoende och vilar på värden om frihet, solidaritet och välvilja (Bertelsmanns Stiftung 2022b, s. 3, 6). Ungefär 360 personer är anställda för stiftelsen och dessa befinner sig runt om i världen (Bertelsmann Stiftung u.å.). Stiftelsen utför olika typer av rapporter, där BTI syftar att undersöka olika länders politiska och ekonomiska processer med experter placerade runt om i världen (BTI u.å.). SGI utför komparativa studier av länder i mål att uppnå hållbar styrning, där tre aspekter lyfts som centrala; utförandet av policys, demokrati och styrning (SGI 2020). Dessa analyser används som stöd för aktörer inom EU och organisationen för ekonomiskt samarbete och utveckling (OECD).

En annan viktig sekundärkälla är årliga rapporter över länders fri- och rättigheter från Freedom House som är en politiskt oberoende organisation (2022). Till det ekonomiska kriteriet används det ekonomiska frihetsindexet sammanställt av The Heritage Foundation som utger sig för att vara en politiskt oberoende amerikansk stiftelse (2022a). Samtidigt framgår det att de förespråkar konservativa idéer. Under deras metodologi hänvisas till de källor som indexet bygger på, vilket är flertalet välkända källor innefattande exempelvis Världsbanken, Freedom House och Världshandelsorganisationen (The Heritage Foundation 2022b). Även om de använder sitt index för ett visst syfte, implicerar detta inte att själva indexet i sig är partiskt, då det baseras på reliabel data, vilket stärker dess trovärdighet.

Samtidighet lyfter källors tidsmässiga relevans, där källor som är uppdaterade närmare i tid premieras (Esaiasson m fl 2017, s. 294). I uppsatsen studeras Polens uppfyllelse av Köpenhamnskriterierna 2019, vilket är nära i tid och aktuellt material kommer att användas för att besvara frågeställningen.

Tendens handlar om källans eventuella vinning på att framställa något på ett visst sätt (Esaiasson m fl 2017, s. 294-295). Detta kan återigen kopplas till problematiken med att studera ett land som har icke-demokratiska tendenser, vilket skulle kunna vara ett problem som uppenbaras med Eurostat. Medlemsländernas nationella myndigheter rapporterar data till Eurostat som är en del av EU som ansvarar för framtagandet av statistik för Europa (Eurostat u.å.). Därmed används även andra källor för att säkerställa att den information de utger är sanningsenlig.

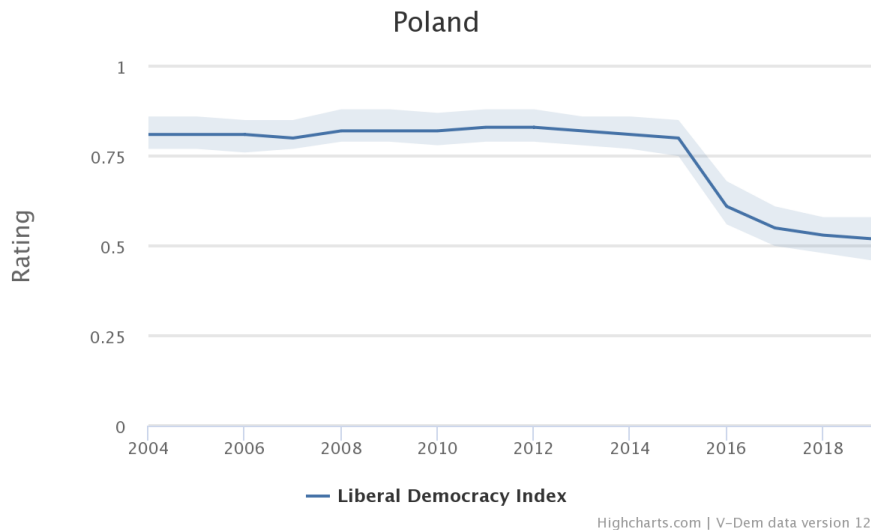

4 Resultat och analys

Polens tillstånd 2019 utifrån de tre Köpenhamnskriterierna skall i följande delar kartläggas separat och därefter analyseras utifrån uppsatsens teoretiska utgångspunkter och hypoteser.

4.1 Politiska kriteriet

Sedan Polen gick med i EU har landets liberala demokrati sjunkit (V-Dem 2022g). Detta ger en helhetsbild över Polens tillstånd 2019 och grad av uppfyllelse av det politiska kriteriet. Nedgången börjar 2015, då partiet Lag och Rättvisa (PiS) kom till makten.

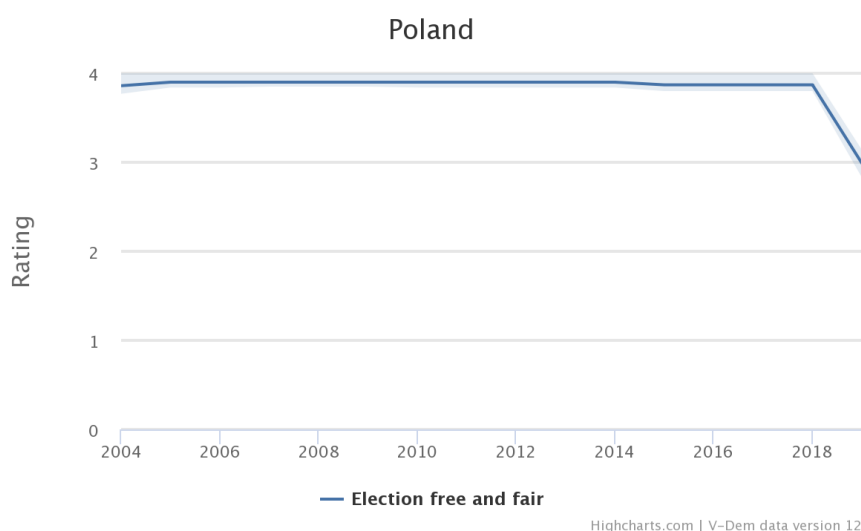

Figur 1: Liberal Democracy Index, Polen 2004-2019

Legislaturen är organiserad i ett tvåkammerssystem; den lägre kammaren, Sejmen, och den högre kammaren, Senaten (EU-kommissionen 2022). Dessa väljs direkt av folket och sitter en fyraårig mandatperiod. Valen till underhuset sker genom proportionella val, medan valen till överhuset sker genom majoritetsval. Den lägre kammaren, med 460 platser, innehar mer makt än den högre kammaren, med 100 platser (Utrikesdepartementet 2021a, s. 7). I parlamentsvalen finns två olika

röstspärrar; 5% för politiska partier och 8% för valförbund. Dock faller partier för etniska minoriteter utanför dessa spärregler.

Parlamentsvalet 2019 resulterade i att PiS vann en majoritet i den lägre kammaren, med sina allierade Porozumienie och Solidarna Polska, medan oppositionen fick majoritet i den högre kammaren (Utrikesdepartementet 2021a, s. 7; Bertelsmann Stiftung 2022a, s. 10). Valdeltagandet tenderar att vara lågt, men ökade i parlamentsvalet 2019 och kan härledas från en ökad polarisering (Bertelsmann Stiftung 2022a, s. 14). Utifrån V-Dems indikator 'election free and fair' syns en nedgång i valet 2019, där brister förekom. Här har framför allt valkampanjen och orättvis behandling av kandidater poängterats (Ibid, s. 8). En annan faktor som lyfts av valbevakare från Organisationen för säkerhet och samarbete i Europa är PiS användning av offentliga mediekkanaler för att påverka väljare i önskad riktning (Freedom House 2020). Partisystemet har en mångfald partier och Sejmen företräds av fem partier utspridda på den politiska höger och vänster-skalan (Bertelsmann Stiftung 2022a, s. 14). Representationen av kvinnor i parlamentet är bristfällig, även om det finns lagstiftade kvoter för valen till den lägre kammaren (Ibid, s. 25).

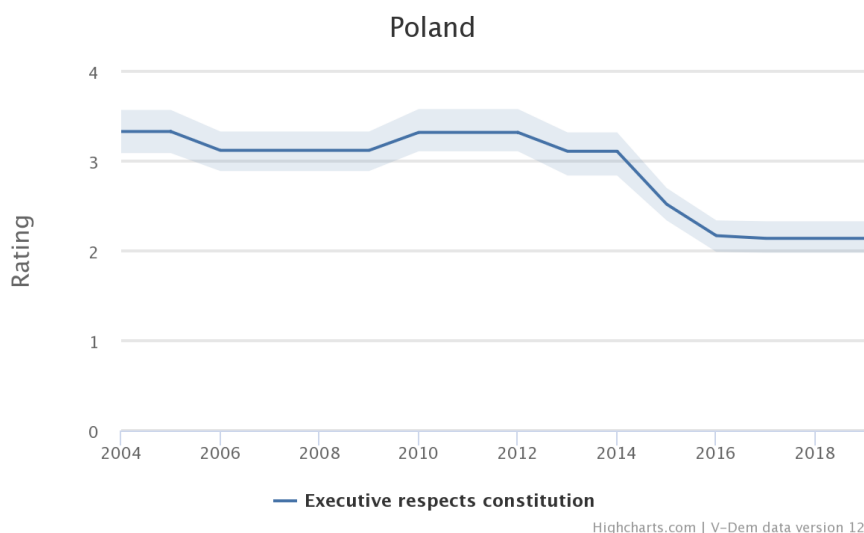
Figur 2: Election free and fair, Polen 2004-2019

Legislaturens översyn av och kontroll över exekutiven har försämrats under PiS makt (Bertelsmann Stiftung 2022a, s. 8). Parlamentet har rätt att se över regeringens arbete, men detta har försvårats för oppositionen (Matthes m fl 2020, s. 37-38). Regeringen måste ha stöd i legislaturen, Sejmen, men under PiS makt har ansvarsutkrävandet varit bristfälligt (Bertelsmann Stiftung 2022a, s. 10). Till följd av PiS absoluta majoritet i den lägre kammaren har de lyckats kringgå existerande lagstiftning och kunnat implementera ny till deras egen fördel (Matthes m fl 2020, s. 3). Involverandet av externa aktörer med ytterligare perspektiv i den politiska

beslutsprocessen har blivit mer selektivt, exempelvis i utnyttjandet av Sejmens tillgång till experter (BAS), där dessa alltmer speglar det egna partiets politik (Ibid, s. 37). Därigenom har oppositionen i parlamentet begränsats (Bertelsmann Stiftung 2022a, s. 10). Oppositionen har dock viss möjlighet att fördröja och ändra lagstiftning, då de har kontroll över senaten (Freedom House 2020).

Exekutiven består av en president (statschef) och en premiärminister (regeringschef) (Utrikesdepartementet 2021a, s. 7). Valet av presidenten sker direkt av väljarna för en femårig mandatperiod. Premiärministern utses sedan av presidenten, vilket måste stödjas av Sejmen (Freedom House 2020). Den exekutiva makten vilar till stor del hos premiärministern, där presidenten istället har utnämningssmakt, påverkan i utrikespolitiska frågor och vetorätt i lagstiftningsprocessen (Ibid; Utrikesdepartementet 2021a, s. 3).

I presidentvalet 2015 valdes Andrzej Duda från PiS, som vann över den dåvarande makthavaren för oppositionspartiet Medborgarplattformen (PO) (Freedom House 2020). Historiskt blev detta den första regeringen sedan Sovjetunionens kollaps som enbart bestod av ett parti, i detta fall en valallians som PiS ingick med tidigare nämnda två partier (Bertelsmann Stiftung 2022a, s. 8). I samband med presidentvalet utnämndes premiärministern, Beata Szydło, som senare ersattes av Mateusz Morawiecki 2017 (BBC 2015; Freedom House 2020). Parlamentsvalet 2019 förstärkte PiS makt genom ett utökat mandat (Freedom House 2020). Partiledaren Jarosław Kaczyński som har mandat i den lägre kammaren, men saknar faktisk exekutiv makt, spelar en central roll i regeringen.

Figur 3: Executive respects constitution, Polen 2004-2019

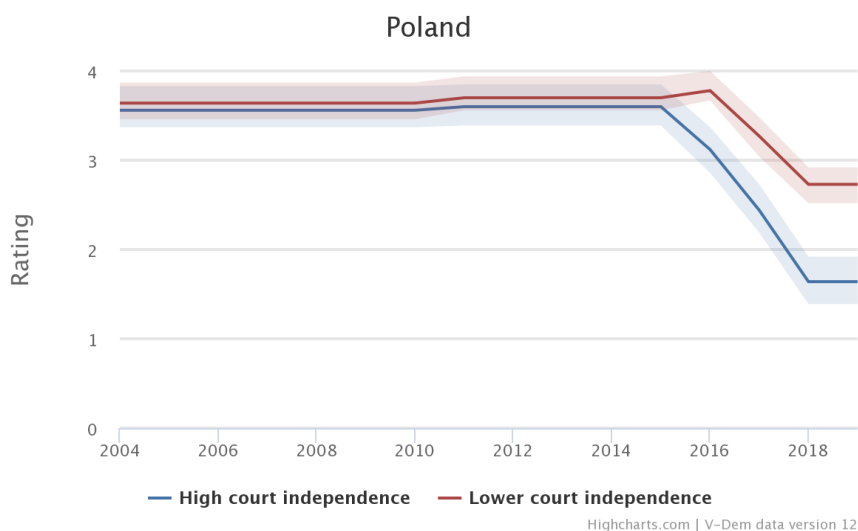
Ansvarsutkrävandet av exekutiven har försämrats under PiS makt, där möjligheten att rösta ut premiärministern och ministrar har försvårats (Matthes m fl 2020, s. 38). PiS-regeringen har gällande korruption visat drag av klientelism och

kringgående av existerande lagstiftning vilket illustreras i grafen ovan (Bertelsmann Stiftung 2022a, s. 12; V-Dem 2022d). Även tidigare regeringar har uppvisat partiskhet och förmånlig behandling av personer de står nära, men detta har ytterligare möjliggjorts av att PiS har ändrat anställningskrav till offentliga institutioner (Freedom House 2020). Regeringen har även anklagats för att utnyttja de allmänna medlen. Oppositionen har ofta använts som syndabock för att rikta bort uppmärksamheten från anklagelser mot det egna partiet (Matthes m fl 2020, s. 28). Oberoende instanser för bekämpning av korruption är främst Högsta revisionskammaren och ombudsmannen, i kontrast till självaste Byrån för bekämpning av korruption (CBA) som står nära regeringen (Bertelsmann Stiftung 2022a, s. 12).

Som enhetsstat är regeringens makt även decentraliserad till lokala självstyren på tre nivåer; regioner, landsting och kommuner (Europeiska regionkommittén u.å.). Det regionala och lokala självstyret är omfattande och den närmsta, lokala, självstyrenivån erhåller högst förtroende av allmänheten i jämförelse med parlamentet och regeringen (Utrikesdepartementet 2021a, s. 8).

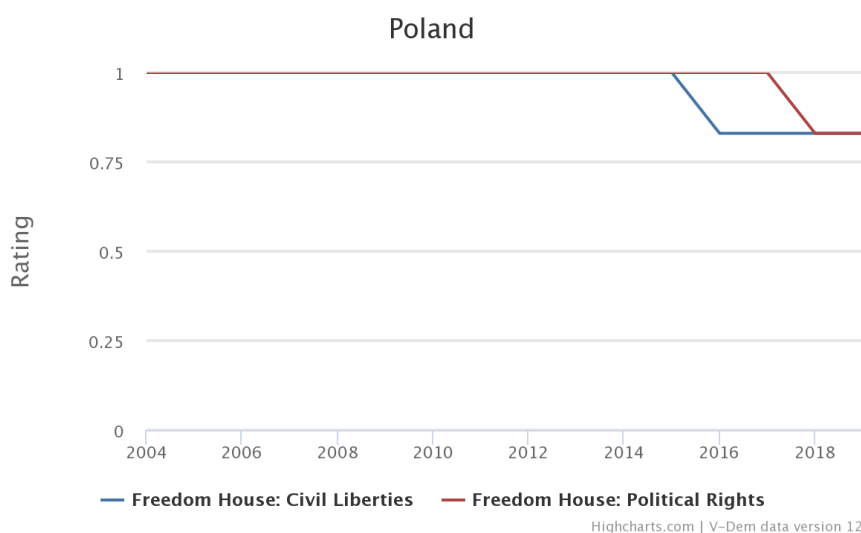
Domstolsväsendets oberoende gentemot lagstiftande och verkställande makt garanteras formellt av konstitutionen (Utrikesdepartementet 2021a, s. 3). Parlamentet väljer domstolens ledamöter som svärs in av presidenten. Privatpersoner kan tillgå förvaltningsdomstolar för myndighetsärenden och ombudsmannen för ärenden gällande mänskliga rättigheter. Utöver dessa finns det även specialdomstolar som tar hand om särskilda ärenden (Europeisk e-juridikportal u.å.). Dessa är Högsta domstolen, författningsdomstolen och Statsdomstolen.

Sedan PiS kom till makten har domstolsväsendet politiserats, vilket har inneburit ett minskat oberoende gentemot övriga instanser (Utrikesdepartementet 2021a, s. 1). Med PiS absoluta majoritet i Sejmen har ny lagstiftning kunnat ändra spelreglerna för domstolarna och PiS har därmed kunnat öka sitt inflytande över rättsväsendet, genom utnämning av domare och påverkan på lagprövningsrätten (Ibid, s. 3). Graferna nedan illustrerar utvecklingen av domstolarnas oberoende gentemot regeringen, där en minskning kan avläsas (V-Dem 2022f). Den rättsliga processen, med häktningstider och väntetider för rättegång och domslut, har även kritiserats för att vara utdragna (Utrikesdepartementet 2021a, s. 6). Även offentlighetsprincipen som lagfästs i konstitutionen lyfts som bristfällig i praktiken (Freedom House 2020).

Figur 4: High and Lower court independence, Polen 2004-2019

Utsträckningen av de mänskliga rättigheterna har minskat utifrån Freedom House mått på medborgerliga och politiska rättigheter, vilket åskådliggörs i graferna nedan (V-Dem 2022e). Yttrandefriheten är fastställd i konstitutionen, men sedan 2015 har kritiska röster mot PiS-regeringen begränsats (Freedom House 2020). Det finns en mångfald av privata och statliga mediekanaler, där de statliga kanalerna har kommit alltmer under regeringens kontroll. Enligt Reportrar utan gränser pressfrihetsindex placeras Polen på plats 59 (71.11) 2019 i jämförelse med plats 18 (87.29) 2015 (Reportrar utan gränser 2015; Reportrar utan gränser 2019). Privata mediekanaler påverkas av regeringens inflytande över rättsliga processer, där ärekränkingsbrott allt oftare åberopas (Bertelsmann Stiftung 2022a, s. 10).

Figur 5: Freedom House: Civil Liberties & Political Rights, Polen 2004-2019

Rösträtten gäller för medborgare över 18 år, men det förekommer begränsningar för personer som är beslutsoförmögna eller dömda för brott (Matthes m fl 2020, s. 21). Sedan 2018 har medborgare som bor utomlands inte längre rätt att rösta över post (Ibid, s. 4). Enligt Freedom House rapport från 2019 får mötesfriheten i stort sett verka fritt från hinder med möjlighet att genomföra demonstrationer, vilket är ett återkommande fenomen. Dock lyfts att inskränkningar av demonstranternas rättigheter har ökat på senare tid. Vidare, begränsas icke-statliga organisationer genom en ny lag 2017 gällande fördelning av finansiering som ger organisationer i linje med regeringens politik mer pengar än deras motparter.

Gällande de fackliga rättigheterna är ILO:s åtta kärnkonventioner antagna, vilka garanterar grundläggande rättigheter för arbetstagare (Utrikesdepartementet 2021a, s. 11). Dock nämns att vissa grupper; egenföretagare, privata entreprenörer och arbetstagare inom samhällsviktiga tjänster inte har möjlighet att ansluta sig till fackföreningar (Freedom House 2020). En lag mot diskriminering av arbetstagare som är fackligt anslutna fastställdes 2019 (Utrikesdepartementet 2021a, s. 11). Dock placeras Polen i mitten av den Internationella fackliga samorganisationens globala rättighetsindex, där regelbunda inskränkningar av rättigheter görs (2019, s. 11). Utöver detta nämner Freedom House att möjligheten att strejka försvåras av rättsliga processer (2020).

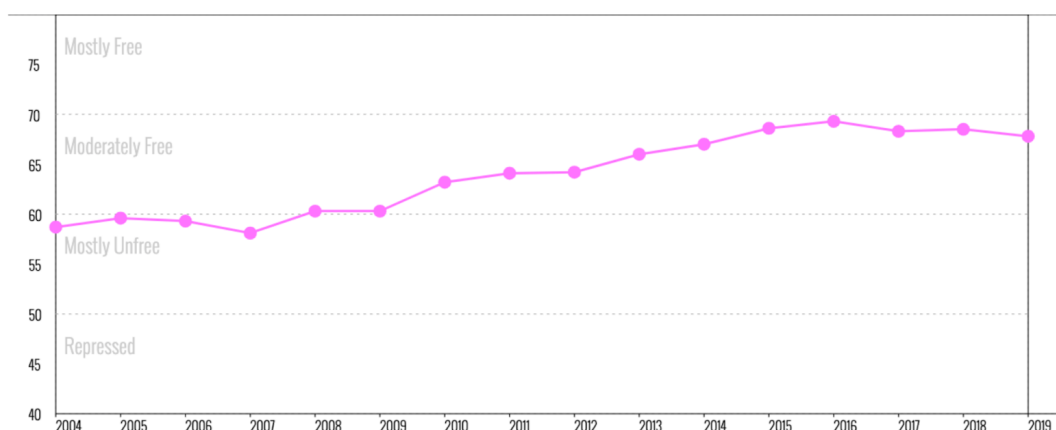
Polen har religionsfrihet, men den katolska kyrkan, som har präglat Polens historia, spelar än idag en stor roll i samhället (Utrikesdepartementet 2021a, s. 11). Religionen är en viktig del av det regerande partiet PiS som vilar på konservativa värden (Ibid, s. 1). Detta speglas även i deras restriktiva inställning till abortfrågan, där uppmärksamheten för detta på samhällelig nivå har ökat sedan 2016 (Ibid, s. 14). Det erbjuds allmän sjukvård i Polen och enligt det europeiska hälsoindexet har kvaliteten på denna ökat, även om det fortfarande förekommer brister i tillgång till läkemedel och snabb vård (Ibid, s. 13). Utbildningsmässigt placeras Polen högt i internationella sammanhang med sina resultat i PISA-undersökningarna (Ibid, s. 15). Skolsystemet reformerades 2019 och återgick till det tidigare tvåstegssystemet som har skapat stort missnöje (Bertelsmann Stiftung 2022a, s. 27). Tillgången till utbildning har blivit mindre jämlik och kritik riktas mot att denna förändring var ett sätt för regeringen att ändra läroplanen till att passa sin egen verklighetsbild.

Polen har antagit flera lagar som ska garantera minoriteters rättigheter inom olika delar av samhället, såsom utbildning, kultur och religion (Utrikesdepartementet 2021a, s. 17). Även skydd från hatbrott garanteras genom lagstiftningen. Dock ser civilsamhällesorganisationer en ökande trend av hatbrott efter att PiS kom till makten 2015. Detta yttras genom exempelvis antisemitistiska uttalanden, kopplat till historiesyn och Polens roll i andra världskriget. Andra sätt som diskriminering och hatbrott manifesteras på är i behandlingen av HBTQ-personer som inte täcks av rådande lagstiftning mot hatbrott, där PiS har uttryckt

en tydlig ställning mot HBTQ-personers rättigheter (Ibid, s. 18; Freedom House 2020).

4.2 Ekonomiska kriteriet

Utifrån Heritages ekonomiska frihetsindex illustreras Polens generella utveckling mot en marknadsekonomi som kännetecknas av en hög grad av ekonomiska friheter. Grafen nedan visar en uppåtgående trend, med ökade friheter, även om en viss stagnering åskådliggörs efter 2016. Det sammanlagda värdet för Polens ekonomiska friheter 2019 är 67,8, “moderately free”, där Polen har höga värden i finansiell hälsa, handelsfrihet, monetär frihet och investeringsfrihet, medan de har låga värden i rättslig effektivitet, statliga utgifter och regeringens integritet (The Heritage Foundation 2022d).

Figur 6: Heritages ekonomiska frihetsindex, Polen 2004-2019

Den ekonomiska styrningen skapar förutsättningarna för samhällsekonomin funktion. Flera av de väsentliga aspekterna gällande framför allt rättsstatens funktion, men även de statliga utgifterna, är bristfälliga i Polen. Däremot betraktas skyddet av äganderätten vara relativt stark och placeras i mittenkategorin “moderately free” i Heritages ekonomiska frihetsindex (2022e). I kontrast till tidigare regeringar som har förespråkade liberala värden eftersträvar PiS en starkare paternalistisk välfärdsstat med en ekonomisk omfördelningspolitik och fokus på efterfrågan (Bertelsmann Stiftung 2022a, s. 5, 35). Detta speglar en delad syn på statens roll gentemot marknaden i marknadsekonomi.

Figur 7: Årlig BNP-tillväxt i procent, Polen 2004-2019

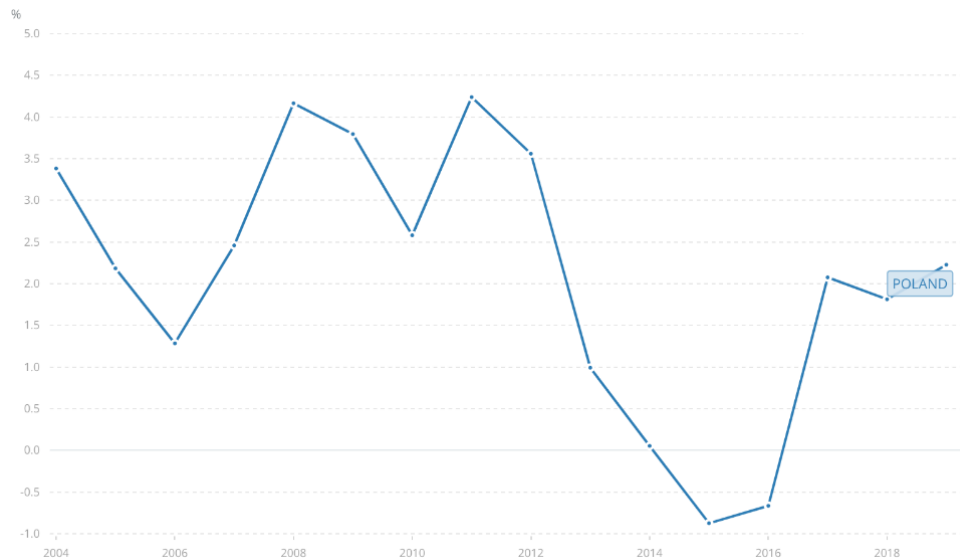
Utifrån ovanstående graf kan det avläsas att Polen har haft en växlande utveckling av BNP-tillväxt sedan 2004 med en minskning från 5.4% 2018 till 4.7% 2019 (Världsbanken 2022a). Utvecklingen betraktas som hållbar då den härleds ur effektiviserad skatteuppbörden, inhemsk konsumtion, högt förtroende bland konsumenter och relativt låg arbetslöshet (Bertelsmann Stiftung 2022a, s. 26). Här har även EU:s finansiering varit ett viktigt bidrag (EU-kommissionen – EU-kommissionens generalsekretariat 2020, s. 3).

Arbetsmarknaden har uppvisat en positiv utvecklingstendens med minskad arbetslöshet och ökad sysselsättningsgrad (EU-kommissionen – EU-kommissionens generalsekretariat 2020, s. 25). PiS-regeringen har höjt minimilönen, vilket har gett upphov till både för- och nackdelar. Detta i form av bättre förutsättningar för låglönearbetare, vilket samtidigt medför färre arbetstillfällen även om det innebär högre standard vilket kan leda till att arbete söks på andra ställen (Matthes m fl 2020, s. 8). Graden av arbetslöshet är spridd över landet och det finns problem med tillfälliga anställningskontrakt, samt brist på kvalificerad arbetskraft som frambringats av en teknologisk utveckling (Ibid, s. 8; EU-kommissionen – EU-kommissionens generalsekretariat 2020, s. 8, 24).

Andra utmaningar som arbetsmarknaden och ekonomin i sin helhet möter är den åldrande befolkningen, i kombination med en lägre pensionsålder, som innebär färre i arbetsför ålder (EU-kommissionen – EU-kommissionens generalsekretariat 2020, s. 3; Matthes m fl 2020, s. 8). Utöver detta finns även problem med en ojämnt fördelad arbetslöshet mellan könen, där kvinnor i högre utsträckning än män är arbetslösa (EU-kommissionen – EU-kommissionens generalsekretariat 2020, s. 26). Detta beror till stor del på strukturella förhållanden innefattande kvinnors lägre pensionsålder, samt en bristfällig socialtjänst och förväntningar på att leva upp till

traditionella könsroller. Här är även integrationen av grupper som har svårare att komma in på arbetsmarknaden undermålig, där aktiva arbetsmarknadsåtgärder inte får önskat genomslag (Ibid, s. 26-27).

Figur 8: Årlig inflation utifrån konsumentprisindex i procent, Polen 2004-2019

Regeringen utgår från en flytande växelkurs i sin penningpolitik med mål att hålla inflationsmålet på 2.5% (Bertelsmann Stiftung 2022a, s. 21; EU-kommissionen – EU-kommissionens generalsekretariat 2020, s. 11). Under 2019 var växelkursen överlag stabil mot huvudvalutorna (EU-kommissionen – EU-kommissionens generalsekretariat 2020, s. 11). Inflationen har likt BNP-tillväxten varit varierande med toppar och dalar, där en uppgång efter 2016 kan avläsas från grafen ovan med en årlig nivå på 2.2% 2019 (Världsbanken 2022b). Inflationens uppgång förklaras av tillfälligt höjda livsmedels- och tjänstepriser och denna förändring förväntades att utjämnas av sig själv genom en avtagande framtida ekonomisk tillväxt (EU-kommissionen – EU-kommissionens generalsekretariat 2020, s. 11; Bertelsmann Stiftung 2022a, s. 21). Därmed har centralbanken inte vidtagit några penningpolitiska åtgärder i form av anpassade räntor (EU-kommissionen – EU-kommissionens generalsekretariat 2020, s. 11).

Även om finansmarknaden har mött interna utmaningar när den har utvidgats, bedöms den överlag ha responderat väl (Matthes m fl 2020, s. 11). Statliga aktörer har ett stort inflytande över den finansiella sektorn, där det dominerande försäkringsbolaget och 40% av hela banksektorn ägs av staten (EU-kommissionen – EU-kommissionens generalsekretariat 2020, s. 5). Därmed blir oberoende översynsinstanser avgörande och i samband med att PiS vann i parlamentsvalet 2019 introducerade de ett nytt ramverk för styrning av statsägda företag (Ibid, s. 5, 35). Bankväsendet och aktiemarknaden var i bra skick under 2019 och med mål att

utveckla kapitalmarknaden och underlätta tillgången till kapital ska en ny plan antas (Ibid, s. 11-12, 23).

Överlag bedöms Polens ekonomi, sett till deras nationalräkenskaper, vara stabil både ur ett inhemskt och utländskt perspektiv (EU-kommissionen – EU-kommissionens generalsekretariat 2020, s. 3, 10). Sedan 2015 har bytesbalansen varit nära jämvikt, vilket medför att utlandsskulden samtidigt minskar (Ibid, s. 3). Stabiliseringen av bytesbalansen kan förklaras av en ökad export till nya marknader (Bertelsmann Stiftung 2022a, s. 19). De statliga utgifterna betraktas vara på en rimlig nivå på kort sikt, där PiS-regeringen har genomfört skattereformer och ökat hushållens inkomster genom bidrag, men som tidigare nämnts finns långsiktiga utmaningar med en åldrande befolkning, samt mer strukturella behov i form av upprustning av välfärdstjänster och förnyandet mot en mer kunskapsbaserad ekonomi (EU-kommissionen – EU-kommissionens generalsekretariat 2020, s. 3; Bertelsmann Stiftung 2022a, s. 24).

Strukturomvandlingen till en kunskapsbaserad ekonomi är en central utmaning för varu- och tjänstemarknaden med efterfrågan på mer avancerade produkter (EU-kommissionen – EU-kommissionens generalsekretariat 2020, s. 3). Företagsklimatet betraktas vara fungerande, men det framgår i enkäter från företagsorganisationer att företag som verkar på marknaden har tappat förtroendet för affärs miljön på grund av att det råder oklarheter i det institutionella ramverket (Ibid, s. 34).

Som diskuterats finns det i nuläget ett behov för Polen att genomföra en omfattande strukturomvandling av ekonomin, vilket påverkar Polens konkurrenskraft i EU. Därmed finns brister i humankapitalet, där ny kunskap krävs för att möta den nya efterfrågan. Investeringar i humankapital är därmed centrala för möjliggörandet av omvandlingen. Dock är Polens utgifter för forskning och utveckling under EU:s genomsnitt (Bertelsmann Stiftung 2022a, s. 28). Internationellt får detta exempelvis uttryck genom att polska universitet placeras lågt i mätningar (Matthes m fl 2020, s. 10). Innovationskapaciteten är begränsad och även om satsningar på innovation har gjorts är det för tidigt för att se deras effekter i praktiken (Ibid, s. 10; EU-kommissionen – EU-kommissionens generalsekretariat 2020, s. 33).

Även det fysiska kapitalet och infrastrukturen är i behov av förnyelse och anpassning till nya förhållanden (EU-kommissionen – EU-kommissionens generalsekretariat 2020, s. 6). Detta innefattar upprustning av infrastruktur för energiförsörjning och transport (Ibid, s. 6, 36). I dagsläget har kolindustrin en viktig socioekonomisk funktion, vilket försvårar övergången till en klimatneutral ekonomi (Ibid, s. 39). För att underlätta moderniseringen av den regionala ekonomin och öka konkurrenskraften har EU riktad strukturell finansiering (EU-kommissionen – EU-kommissionens generalsekretariat 2019, s. 18). Här har små

och medelstora företag (SME) en viktig roll och för att stödja dessa har EU-finansiering och den nationella banken för främjande och utveckling använts (EU-kommissionen – EU-kommissionens generalsekretariat 2020, s. 32-33).

Den ekonomiska integrationen med EU har ökat, där Polen är en konkurrenskraftig aktör prismässigt (EU-kommissionen – EU-kommissionens generalsekretariat 2020, s. 35, 10). Graden av ekonomisk integration i EU syns på handel med medlemsstater, vilket står för majoriteten av Polens handel och här är Tyskland deras främsta handelspartner (Bertelsmann Stiftung 2022a, s. 19). Polens ekonomiska tillväxt har till stor del vilat på den ökade integrationen till den inre marknaden (EU-kommissionen – EU-kommissionens generalsekretariat 2020, s. 35).

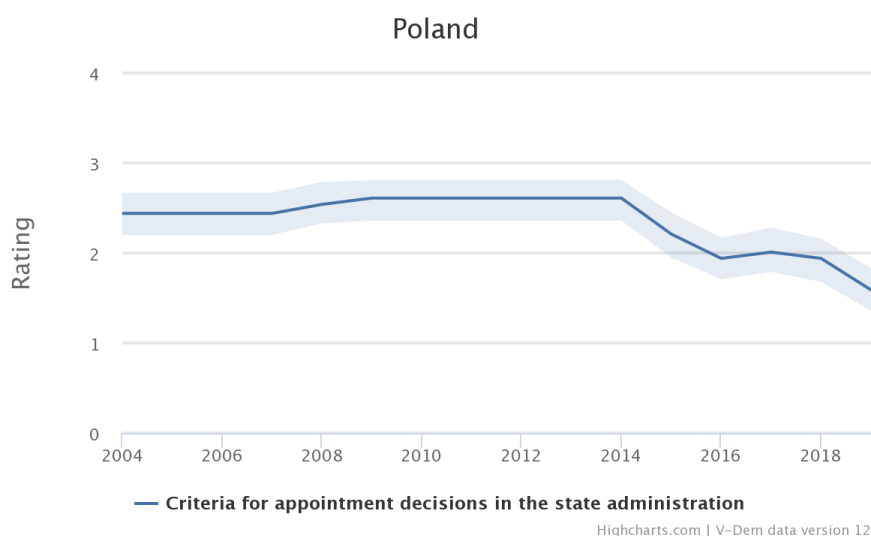
4.3 Administrativa kriteriet

Polens anseende inom EU har försämrats sedan PiS kom till makten, där regeringen har ett uttalat fokus på nationell suveränitet framför internationella åtaganden (Matthes m fl 2020, s. 35). PiS ställer sig kritisk till framför allt Tysklands vikt i EU och vad en ytterligare europeisk integration skulle innebära för det egna landets suveränitet. Detta kan ställas mot att Polen har varit EU:s största förmånstagare av strukturell finansiering sedan 2014 (Bertelsmann Stiftung 2022a, s. 38). Finansieringen är riktad mot utveckling av olika delar av samhället innefattande strukturella förhållanden, konkurrenskraft och ekonomisk utveckling (EU-kommissionen – EU-kommissionens generalsekretariat 2020, s. 17). Denna kontrast indikerar att regeringen enbart värderar de ekonomiska fördelarna med samarbetet, där regeringen endast är villig att implementera vissa policys som är i linje med deras egna intressen (Ibid, s. 39). Detta har materialiserats i flera frågor, exempelvis Polens inskränkningar av pressfriheten och rättsstaten, men även deras motvilja att tillmötesgå EU:s energi- och flyktingpolitik (Ibid, s. 38). Polen är beroende av sin kolindustri, vilket påverkar deras inställning till EU:s miljöpolitik för att hämma klimatförändringarna (Matthes m fl 2020, s. 35). Detta blev tydligt 2019 när Polen blockerade EU:s beslut om att bli klimatneutrala till 2050 (Ibid, s. 35-36).

Som tidigare nämnts under det politiska kriteriet har Polen ett självstyre uppdelat i tre nivåer. Detta system, avseende administration och självstyre, är överlag välutvecklat, även om det finns regionala skillnader (Bertelsmann Stiftung 2022a, s. 7, 13). Här har tidigare nämnt strukturell finansiering från EU bidragit till att utjämna dessa skillnader (Ibid, s. 29). En politisering av den administrativa

verksamheten har genomgått sedan PiS kom till makten 2015. Detta har tagit uttryck på flera sätt. Ett sätt har varit genom ekonomiska styrmedel, där fördelningen av finansiering och skatter mellan de tre självstyrelsenivåerna är ojämn (Ibid, s. 13). I regeringens mål att centralisera makten får de regionala och lokala självstyrena, samt de platser som oppositionen har makten över, som konsekvens mindre finansiering (Ibid, s. 13, 35).

Ett annat sätt som politiseringen har tagit uttryck är genom bytet av personal på ledande poster inom statliga myndigheter (Matthes m fl 2020, s. 33). Regeringen genomförde en lag om offentlig anställning 2016, där den tidigare personalen fick sluta och partiet tillsatte ny personal utan en öppen rekryteringsprocess. Det politiska oberoendet har minskat till följd av att tidigare krav på att anställda på ledande poster inom den offentliga administrationen inte skulle ha varit partimedlemmar på fem år innan de tillträdde en post togs bort (Ibid, s. 33-34). Denna utveckling illustreras av grafen nedan, där val av personal i förhöjd utsträckning utgörs på basis av kontakter istället för på faktiska meriter (V-Dem 2022b). Det minskade politiska oberoendet präglar den administrativa processen, där det blir svårare att genomföra beslut som strider mot regeringens intressen.

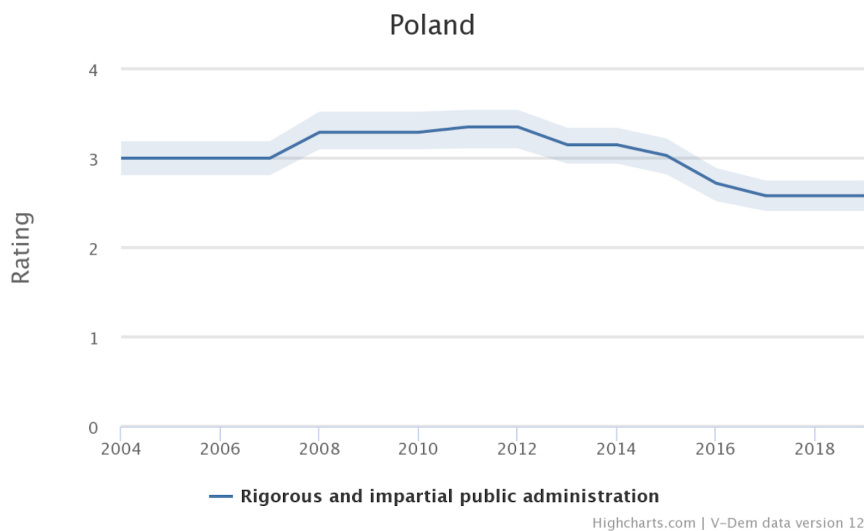

Figur 9: Criteria for appointment decisions in the state administration, Polen 2004-2019

Vidare, har politiseringens långtgående effekter och korruptionen visats med valet av Mariusz Kamiński som Polens inrikes- och administrationsminister 2019, vilket har mött kritik då han under sin tid som chef för antikorrupsionsbyrån lagt fram falska bevis mot en oppositionspolitiker (Matthes m fl 2020, s. 16-17). För samordning med EU finns kommittén för europeiska affärer, där de högste tjänstemännen har stort inflytande som återigen präglas av regeringen (Ibid, s. 30). Det minskade oberoendet kan även spåras i funktionen av de regionala självstyrena. Dessa leds av representanter, utsedda av premiärministern, som ska bevaka

genomförandet av regeringens policys och att detta görs på korrekt sätt (Ibid, s. 34). Med PiS ökade makt över den offentliga verksamheten har byråkratins kvalitet påverkats negativt, där den politiska linjen blir styrande för verksamheten. Även om PiS förespråkar en digitalisering av administrationen, påverkas återigen kvaliteten av deras politiska övertag (Bertelsmann Stiftung 2022a, s. 33).

Den administrativa kapaciteten hos de lokala självstyrena har kritiserats av EU, där en förbättring krävs för att säkerställa en ändamålsenlig förmedling av offentliga investeringar då de står för ungefär hälften av landets totala offentliga investeringsutgifter (EU-kommissionen – EU-kommissionens generalsekretariat 2020, s. 39). Här nämns styrningens standard som avgörande och samtidigt som PiS-regeringen har stort inflytande över administrationen är möjligheterna till begränsning av deras makt små (Ibid, s. 39; Bertelsmann Stiftung 2022a, s. 29). Grafen nedan illustrerar en nedgång i kvaliteten på den offentliga administrationen (V-Dem 2022h).

Figur 10: Rigorous and impartial public administration, Polen 2004-2019

Under 2019 hade Polen 74 fall av inskränkningar av EU:s lagstiftning öppna, vilket är bland det högsta antalet i EU (EU-kommissionen 2019c, s. 2). Här var 37 av dessa fall nya inskränkningar, som främst berörde policyområden gällande miljön; inre marknaden, industri, entreprenörskap och SME:s; mobilitet och transport; och finansiell stabilitet, finansiella tjänster och Kapitalmarknadsunionen (EU-kommissionen 2019b, s. 1). Exempelvis, gällande miljön har Polen som tidigare nämnts visat motvilja att anta EU:s klimatmål, där de undviker energiskatter tillämpade på industrier som bidrar med kraftiga utsläpp (EU-kommissionen 2019a, s. 17). För transport har Polen inte vidtagit de åtgärder som EU har gällande skapandet av ett europeiskt järnvägsområde (Ibid, s. 20). Utöver detta har Polen

även kritiserats för deras inskränkningar på rättsstaten som står i strid med EU:s lagstiftning (Ibid, s. 23).

4.4 Analys

Utifrån ovan presenterade resultat av Polen 2019 med utgångspunkt i de tre Köpenhamnskriterierna skall dessa nu analyseras utifrån uppsatsens tidigare nämnda teoretiska utgångspunkter och hypoteser. De teoretiska utgångspunkterna har innefattat de tre Köpenhamnskriterierna, där hypotesen har varit att Polen inte uppfyller alla kriterier 2019. Det förefaller ha skett en tydlig förändring i Polen sedan PiS kom till makten 2015. Detta har uppenbarats i alla tre Köpenhamnskriterier. Det har även blivit tydligt hur sammanlänkade de tre kriterierna är, där en ökad politisk makt kopplad till PiS får effekter på flera andra områden i samhället, exempelvis på den ekonomiska politiken och den administrativa verksamheten.

Utifrån det politiska kriteriet som lyfte demokratiska institutioner och en rättsstat, samt mänskliga rättigheter och skydd av minoriteter, illustreras en tydlig nedgång av landets liberala demokrati enligt V-Dems liberala demokratiindex som innefattar mått på dessa faktorer. Flera av dessa aspekter anses vara bristfälliga i Polen 2019. Som diskuterats finns det demokratiska förutsättningar i Polen som sedan PiS kom till makten har nedmonterats och utnyttjats för att gå i en icke-demokratisk riktning. Maktdelningsstrukturerna har försämrats, då makten har centraliserats alltmer till PiS som har infiltrerat domstolsväsendet och andra instanser som skall verka oberoende i förhållande till exekutiven och legislaturen. Här har PiS majoritet i den lägre kammaren haft betydande konsekvenser för maktdelningen mellan exekutiven, legislaturen och domstolsväsendet. Det har även minskat möjligheten till säkerställandet av en fungerande rättsstat med möjliggörandet av att kringgå existerande lagstiftning och skapa egen.

Den politiska makten speglas även i andra delar av samhället med rättigheter och friheter som har påverkats på olika sätt av maktskiftet. Inskränkningar av de mänskliga rättigheterna har ökat sedan 2015 och även om det finns ett uttryckt skydd av minoriteter har antalen hatbrott ökat under PiS regeringsperiod. I linje med hypotesen har Polen genomgått en demokratisk tillbakagång över alla de områden som det politiska kriteriet lyfter. Därmed förefaller Polen inte uppfylla det politiska kriteriet 2019.

Det ekonomiska kriteriet presenterade två aspekter av Polens ekonomiska ställning; grad av marknadsekonomi och konkurrenskraft i EU. Resultatet visar att

Polen har genomgått en positiv ekonomisk utveckling sedan deras medgång, vilket skulle kunna förklaras av att landet har erhållit en stor del av finansiering från EU för att utvecklas. Under 2019 är Polen överlag en fungerande marknadsekonomi med positiva ekonomiska utsikter, vilket stöds av makroekonomiska indikatorer och olika marknadens funktion. Dock har PiS politik haft effekter på affärsmiljön, där förtroendet har sänkts. Landet står inför en stor utmaning gällande klimatomställningen, där kolindustrin i dagsläget är en stor resurs, vilket försvårar denna övergång. Detta påverkar landet både internt och externt, kopplat till Polens konkurrenskraft i EU även om andra delar av konkurrenskraften har utvecklats i positiv riktning prismässigt och med en ökad ekonomisk integration med EU:s medlemsländer. Överlag framstår det som att Polen uppfyller kriteriet i förhållandevis hög utsträckning, olik hypotesen om att landet inte skulle uppfylla alla kriterier 2019.

Under det administrativa kriteriet redogjordes dels för hur den administrativa kapaciteten såg ut, dels för införlivandet av EU:s regelverk. Utifrån resultatet förefaller de administrativa förutsättningarna att finnas, men med en ökad politisering av dessa funktioner har effektiviteten och oberoendet minskat. Likaså har det regerande partiets inställning mot EU förändrats till det negativa, när det gäller uppfyllandet av flera av de skyldigheter som förutsätts för att få ta del av de fördelar som samarbetet ger. Införlivandet av EU:s regelverk har varit bristfälligt med en stor andel inskränkningar under 2019. Uppfyllandet av det administrativa kriteriet kan därmed ifrågasättas, då det framstår finnas flera brister i den administrativa verksamheten och landet kan därmed inte anses uppfylla detta 2019. Detta stödjer hypotesen om att landet inte uppfyller alla kriterier 2019.

5 Sammanfattning och slutsats

Avslutningsvis, kommer de slutsatser som uppsatsens resultat och analys har lett fram till att presenteras. Därefter kommer uppsatsens brister att diskuteras och förslag till vidare forskning att ges.

5.1 Uppfyller Polen Köpenhamnskriterierna idag?

För att återkoppla till frågeställningen och teorin, där Köpenhamnskriterierna har varit i centrum, har resultatet och analysen visat att Polen ha genomgått en gradvis förändring bort från det som Köpenhamnskriterierna fastslår sedan PiS kom till makten 2015.

Polens uppfyllelse av Köpenhamnskriterierna 2019 undersökt separat kan ge olika resultat, där det ekonomiska kriteriet sticker ut från de två övriga och ger överlag en mer positiv bild i grad av uppfyllelse. Det politiska och administrativa kriteriet å andra sidan förefaller inte uppfyllas, där tydliga brister har syns. Då EU gör en helhetsbedömning av de tre Köpenhamnskriterierna, där alla krävs för att säkerställa ett medlemskap, skulle detta leda till slutsatsen att Polen inte uppfyller Köpenhamnskriterierna 2019. Här väcks frågor kring hur mycket de olika kriterierna väger i helhetsbedömningen. I den pågående debatten har det politiska kriteriet fått mest uppmärksamhet i jämförelse med de andra, vilket är en svaghet då en mer komplett bild av situationen ges genom att belysa de andra områdena också. Dock är det tydligt att en långtgående politisering av flera delar av samhällets institutioner har lett till landets övergripande utveckling. Denna uppsats kan förhoppningsvis bidra till en ökad förståelse för Polen idag i förhållande till alla Köpenhamnskriterierna.

5.2 Reflektion

Utmaningar som har mötts på vägen har varit kopplade till operationaliseringen och att fånga centrala aspekter för varje kriterium. Detta kan i sin tur påverka begrepps- och resultatvaliditeten, vilket i sin tur kan påverka reliabiliteten. Köpenhamnskriterierna framstår som relativt diffusa, men här har EU-kommissionens rapport vid Polens medgång varit till stor hjälp för att försöka skapa klarhet i vad som eftersöks under varje kriterium. Dock är själva processen för medgång komplex och helhetsbedömningen som EU gör när de ska avgöra om ett land kan bli medlem är svår att få grepp om, vilket försvårar utförandet av en egen mätning.

En ytterligare brist är uppsatsens begränsade omfång, exempelvis i jämförelse med EU-kommissionens rapport som är över 100 sidor, som gjort att vissa aspekter missas och utesluts, vilket eventuellt skulle kunna ha viktiga konsekvenser för den slutliga helhetsbedömningen.

Uppsatsens interna validitet betraktas överlag som god, då svar ges på frågeställningen och slutsatserna bygger på flera olika väletablerade källor. När det kommer till den externa validiteten har det främsta målet inte varit att generalisera resultaten, då fallstudien har varit fokuserad på Polen. Dock som tidigare diskuterats kan flera likheter sökas i Ungern och därmed skulle eventuellt liknande slutsatser kunna dras för detta land, då landet har haft en liknande händelseutveckling som Polen under 2000-talet.

5.3 Förslag till vidare forskning

Då studien fokuserar på 2019 utesluts den senaste utvecklingen i Polen. Även om detta har varit ett medvetet val för att undvika externa effekter som Covid-19 har haft, kan dessa ha påverkat och möjliggjort PiS att underminera demokratiska institutioner ytterligare, vilket i så fall skulle kunna förstärka den slutsats som uppsatsen landade i; att Polen inte uppfyller Köpenhamnskriterierna 2019. Därmed skulle vidare forskning kunna fokusera på landet efter pandemin och undersöka dess effekter på landet utifrån Köpenhamnskriterierna. Utöver detta skulle det även vara intressant att undersöka utvecklingen i andra EU-länder och göra en större jämförelse mellan länder som både har och inte har uppvisat en tillbakagång utifrån Köpenhamnskriterierna. Exempelvis, hur Polen ser ut i jämförelse med andra medlemsländer; om utvecklingen som har redovisats i resultatet endast gäller i

Polens fall eller om detta även har skett i andra medlemsländer, där ofta Ungern nämns.

Utifrån de slutsatser som har dragits, att Polen inte uppfyller Köpenhamnskriterierna idag, förefaller det finnas brister i EU:s regelverk om länder som har gått med i EU på vissa premisser sedan inte uppfyller de grundläggande medlemskraven under sitt medlemskap. Därmed skulle det vara av intresse att undersöka om det finns några formella kontrollmekanismer i EU för att bemöta och hantera detta, samt hur de används i praktiken.

6 Referensförteckning

- BBC, 2015. "Poland elections: Conservatives secure decisive win". Nyhetsartikel. 2015-10-26. [Elektronisk] Tillgänglig: <https://www.bbc.com/news/world-europe-34631826>. Hämtdatum 2022-04-27.
- Bertelsmann Stiftung, 2022a. "BTI 2022 Country Report - Poland". [Elektronisk] Tillgänglig: https://bti-project.org/fileadmin/api/content/en/downloads/reports/country_report_2022_POL.pdf. Hämtdatum: 2022-04-27.
- Bertelsmann Stiftung, 2022b. "Mission Statement". [Elektronisk] Tillgänglig: https://www.bertelsmann-stiftung.de/fileadmin/files/BSt/Publikationen/Infomaterialien/IN_MissionStatement_2022.01.27.pdf. Hämtdatum: 2022-05-09.
- Bertelsmann Stiftung, 2021. "Statutes of Bertelsmann Stiftung". [Elektronisk] Tillgänglig: https://www.bertelsmann-stiftung.de/fileadmin/files/BSt/Corporate/Organisation/Statutes-of-Bertelsmann-Stiftung_2021.pdf. Hämtdatum: 2022-05-09.
- Bertelsmann Stiftung, (u.å.). "Who we are". [Elektronisk] Tillgänglig: <https://www.bertelsmann-stiftung.de/en/about-us/who-we-are#detail-content-2c3e-198047>. Hämtdatum: 2022-05-09.
- Bertelsmann Transformation Index, (u.å.). "Who we are". [Elektronisk] Tillgänglig: <https://bti-project.org/en/about>. Hämtdatum: 2022-05-09.
- Börzel, Tanja A. – Diana Panke, 2019. "Europeanization" i Cini, Michelle – Nieves Perez-Solorzano Borraran, *European Union Politics*. 6 uppl. Oxford: Oxford University Press, s. 115-126.
- Cini, Michelle – Nieves Perez-Solorzano Borraran, 2019. *European Union Politics*. 6 uppl. Oxford: Oxford University Press.
- Esaiasson, Peter – Mikael Gilljam – Henrik Oscarsson – Lena Wängnerud, 2017. *Metodpraktikan: Konsten att studera samhälle, individ och marknad*. 5 uppl., Stockholm: Norstedts juridik.
- Europaparlamentet, 2022. "Rule of law in Hungary and Poland: MEPs to take stock of EU actions". [Elektronisk] Tillgänglig: <https://www.europarl.europa.eu/news/en/agenda/briefing/2022-04-04/7/rule-of-law-in-hungary-and-poland-meps-to-take-stock-of-eu-actions>. Hämtdatum: 2022-04-27.

- Europeiska Kommissionen, (u.å.a.). “Accession criteria”. [Elektronisk] Tillgänglig: https://ec.europa.eu/neighbourhood-enlargement/enlargement-policy/glossary/accession-criteria_en. Hämtdatum: 2022-04-14.
- Europeiska Kommissionen – Europeiska kommissionens generalsekretariat, 1997. “Agenda 2000 : Commission opinion on Poland's application for membership of the European Union.” Bryssel: Europeiska unionens publikationsbyrå.
- Europeiska Kommissionen – Europeiska kommissionens generalsekretariat, 2020. “Country Report Poland 2020.” Bryssel: Europeiska unionens publikationsbyrå.
- Europeiska Kommissionen, (u.å.b.). “Economic Accession Criteria”. [Elektronisk] Tillgänglig: https://ec.europa.eu/info/business-economy-euro/economic-and-fiscal-policy-coordination/international-economic-relations/enlargement-and-neighbouring-countries/enlargement/economic-accession-criteria_en. Hämtdatum: 2022-04-14.
- Europeiska Kommissionen, 2021. “EU accession process”. [Elektronisk] Tillgänglig: https://ec.europa.eu/neighbourhood-enlargement/system/files/2021-10/eu_accession_process_clusters.pdf. Hämtdatum: 2022-04-20.
- Europeiska Kommissionen, 2019a. “Monitoring the Application of European Union Law 2019 Annual Report”. [Elektronisk] Tillgänglig: https://ec.europa.eu/info/sites/default/files/file_import/report-2019-annual-report-monitoring-application-eu-law_en.pdf. Hämtdatum: 2022-04-27.
- Europeiska Kommissionen, 2022. “Poland : Main executive and legislative bodies”. [Elektronisk] Tillgänglig: https://eacea.ec.europa.eu/national-policies/eurydice/content/main-executive-and-legislative-bodies-56_en. Hämtdatum: 2022-04-27.
- Europeiska Kommissionen, 2019b. “Poland : Monitoring the Application of EUROPEAN UNION LAW - 2019 Annual Report”. [Elektronisk] Tillgänglig: https://ec.europa.eu/info/sites/default/files/file_import/report-commission-2019-national-factsheet-poland_en.pdf. Hämtdatum: 2022-04-27.
- Europeiska Kommissionen, (u.å.c.). “Steps towards joining”. [Elektronisk] Tillgänglig: https://ec.europa.eu/neighbourhood-enlargement/enlargement-policy/steps-towards-joining_en. Hämtdatum: 2022-04-20.
- Europeiska Kommissionen, 2019c. “28 MEMBER STATES OF THE EUROPEAN UNION : Monitoring the Application of EUROPEAN UNION LAW - 2019 Annual Report”. [Elektronisk] Tillgänglig: https://ec.europa.eu/info/sites/default/files/report-commission-2019-eu-28-countries-factsheet_en.pdf. Hämtdatum: 2022-04-27.

- Europeiska regionkommittén, (u.å.). “Poland”. [Elektronisk] Tillgänglig: <https://portal.cor.europa.eu/divisionpowers/Pages/Poland.aspx>. Hämtdatum: 2022-04-27.
- Europeiska Unionen, 2003. “Legislation”. Official Journal of the European Union, vol. 46, nr 236, s. 1-998.
- Europeiska unionens publikationsbyrå, 2021a. “Anslutningskriterier (Köpenhamnskriterierna)”. [Elektronisk] Tillgänglig: https://eur-lex.europa.eu/legal-content/SV/TXT/?uri=LEGISSUM:accession_criteria_copenhagen. Hämtdatum: 2022-04-14.
- Europeiska unionens publikationsbyrå, 2021b. “Rättsstatsprincipen”. [Elektronisk] Tillgänglig: https://eur-lex.europa.eu/legal-content/SV/ALL/?uri=LEGISSUM:rule_of_law. Hämtdatum: 2022-04-20.
- Europeiska unionens publikationsbyrå, 2007. “The 2004 enlargement: the challenge of a 25-member EU”. [Elektronisk] Tillgänglig: <https://eur-lex.europa.eu/EN/legal-content/summary/the-2004-enlargement-the-challenge-of-a-25-member-eu.html>. Hämtdatum: 2022-04-14.
- Europeisk e-juridikportal, (u.å.). “Nationella specialdomstolar : Polen”. [Elektronisk] Tillgänglig: https://e-justice.europa.eu/content_specialised_courts-19-pl-maximizeMS-sv.do?member=1. Hämtdatum: 2022-05-06.
- Eurostat, 2022. “GDP per capita in PPS”. [Elektronisk] Tillgänglig: <https://ec.europa.eu/eurostat/databrowser/view/TEC00114/bookmark/table?lang=en&bookmarkId=388837b6-18d3-422f-8339-fa23f0378454>. Hämtdatum: 2022-04-27.
- Eurostat, (u.å.). “Who we are”. [Elektronisk] Tillgänglig: <https://ec.europa.eu/eurostat/web/main/about/who-we-are>. Hämtdatum: 2022-05-09.
- Freedom House, 2022. “About Us”. [Elektronisk] Tillgänglig: <https://freedomhouse.org/about-us>. Hämtdatum: 2022-05-09.
- Freedom House, 2019. “Poland”. [Elektronisk] Tillgänglig: <https://freedomhouse.org/country/poland/freedom-world/2019>. Hämtdatum: 2022-04-27.
- Freedom House, 2020. “Poland”. [Elektronisk] Tillgänglig: <https://freedomhouse.org/country/poland/freedom-world/2020>. Hämtdatum: 2022-04-27.
- Gerring, John, 2012. ”Mere Description”, *British Journal of Political Science*, vol. 42, nr 4, s. 721-746.
- International Institute for Democracy and Electoral Assistance, 2021. “THE STATE OF DEMOCRACY IN EUROPE 2021”. [Elektronisk] Tillgänglig:

- <https://www.idea.int/gsod/sites/default/files/2021-11/state-of-democracy-in-europe-2021.pdf>. Hämtdatum: 2022-05-12.
- Internationella fackliga samorganisationen, 2019. "ITUC GLOBAL RIGHTS INDEX 2019". [Elektronisk] Tillgänglig: <https://www.uniontounion.org/sites/default/files/images/db/ituc-global-rights-index-2019-en-final.pdf>. Hämtdatum: 2022-05-02.
- Juncos, Ana E. – Nieves Pérez-Solórzano Borragán, 2019. "Enlargement" i Cini, Michelle – Nieves Perez-Solorzano Borragan, *European Union Politics*. 6 uppl. Oxford: Oxford University Press, s. 267-280.
- Karolewski, Ireneusz – Maciej Wilga, 2018. "Poland and the European Union". Oxford Research Encyclopedia of Politics. [Elektronisk] Tillgänglig: <https://oxfordre.com/politics/view/10.1093/acrefore/9780190228637.001.0001/acrefore-9780190228637-e-258>. Hämtdatum: 2022-04-20.
- Landguiden, (u.å.a.). "Polen". [Elektronisk] Tillgänglig: <https://www.ui.se/landguiden/lander-och-omraden/europa/polen/>. Hämtdatum: 2022-04-14.
- Landguiden, (u.å.b.). "Ungern". [Elektronisk] Tillgänglig: <https://www.ui.se/landguiden/lander-och-omraden/europa/ungern/>. Hämtdatum: 2022-04-14.
- Matthes, Claudia-Yvette – Markowski, Radoslaw – Frank Bönker, 2020. "Poland Report". [Elektronisk] Tillgänglig: https://www.sgi-network.org/docs/2020/country/SGI2020_Poland.pdf. Hämtdatum: 2022-04-27.
- Nationalencyklopedin, (u.å.a.). "Planekonomi". [Elektronisk] Tillgänglig: <https://www.ne.se/uppslagsverk/encyklopedi/l%C3%A5ng/planekonomi>. Hämtdatum: 2022-04-19.
- Nationalencyklopedin, (u.å.b.). "Polen". [Elektronisk] Tillgänglig: <https://www.ne.se/uppslagsverk/encyklopedi/l%C3%A5ng/polen>. Hämtdatum: 2022-04-19.
- Pérez-Liñán, Aníbal, 2017. "Democracies" i Caramani, Daniele (red.), *Comparative Politics*. 4 uppl., Oxford: Oxford University Press, s. 83-98.
- Reportrar utan gränser, 2015. *Index*. [Elektronisk] Tillgänglig: <https://rsf.org/en/index?year=2015>. Hämtdatum 2022-05-02.
- Reportrar utan gränser, 2019. *Index*. [Elektronisk] Tillgänglig: <https://rsf.org/en/index?year=2019>. Hämtdatum 2022-05-02.
- Sustainable Governance Index, 2020. "About the SGI". [Elektronisk] Tillgänglig: <https://www.sgi-network.org/2020/>. Hämtdatum: 2022-05-09.
- Thalberg, Björn, (u.å.). "Marknadsekonomi" i *Nationalencyklopedin*. [Elektronisk] Tillgänglig:

<http://www.ne.se/uppslagsverk/encyklopedi/lång/marknadsekonomi>.

Hämtdatum: 2022-04-19.

The Heritage Foundation, 2022a. "About Heritage". [Elektronisk] Tillgänglig:

<https://www.heritage.org/about-heritage/mission>. Hämtdatum: 2022-05-09.

The Heritage Foundation, 2022b. "Methodology". [Elektronisk] Tillgänglig:

https://www.heritage.org/index/pdf/2022/book/02_2022_IndexOfEconomicFreedom_METHODODOLOGY.pdf. Hämtdatum: 2022-05-09.

The Heritage Foundation, 2022d. "Overall Score : Poland 2004-2019".

[Elektronisk] Tillgänglig: <https://www.heritage.org/index/visualize>.

Hämtdatum: 2022-05-03.

The Heritage Foundation, 2022e. "Overall Score : Poland 2004-2019 Property

Rights". [Elektronisk] Tillgänglig: <https://www.heritage.org/index/visualize>.

Hämtdatum: 2022-05-03.

Utrikesdepartementet, 2021a. Mänskliga rättigheter, demokrati och rättsstatens

principer i Polen. Rapport. [Elektronisk] Tillgänglig:

<https://www.regeringen.se/rapporter/2021/06/manskliga-rattigheter-demokrati-och-rattsstatens-principer-i-polen/>. Hämtdatum: 2022-04-14.

Utrikesdepartementet, 2021b. Mänskliga rättigheter, demokrati och rättsstatens

principer i Ungern. Rapport. [Elektronisk] Tillgänglig:

<https://www.regeringen.se/rapporter/2021/06/manskliga-rattigheter-demokrati-och-rattsstatens-principer-i-ungern/>. Hämtdatum: 2022-04-14.

V-Dem, 2022a. "Codebook". [Elektronisk] Tillgänglig: <https://www.v-dem.net/static/website/img/refs/codebookv12.pdf>.

Hämtdatum: 2022-04-20.

V-Dem, 2022b. "Criteria for appointment decisions in the state administration :

Poland 2004-2019". [Elektronisk] Tillgänglig: https://www.v-dem.net/data_analysis/CountryGraph/.

Hämtdatum: 2022-04-25.

V-Dem, 2022c. "Election free and fair : Poland 2004-2019". [Elektronisk]

Tillgänglig: https://www.v-dem.net/data_analysis/CountryGraph/. Hämtdatum:

2022-04-25.

V-Dem, 2022d. "Executive respects constitution : Poland 2004-2019".

[Elektronisk] Tillgänglig: https://www.v-dem.net/data_analysis/CountryGraph/.

Hämtdatum: 2022-04-25.

V-Dem, 2022e. "Freedom House: Civil Liberties & Political Rights : Poland 2004-

2019". [Elektronisk] Tillgänglig: https://www.v-dem.net/data_analysis/CountryGraph/.

Hämtdatum: 2022-04-25.

V-Dem, 2022f. "High and lower court independence : Poland 2004-2019".

[Elektronisk] Tillgänglig: https://www.v-dem.net/data_analysis/CountryGraph/.

Hämtdatum: 2022-04-25.

- V-Dem, 2022g. "Liberal Democracy Index : Poland 2004-2019". [Elektronisk]
Tillgänglig: https://www.v-dem.net/data_analysis/CountryGraph/. Hämtdatum:
2022-04-25.
- V-Dem, 2022h. "Rigorous and impartial public administration : Poland 2004-
2019". [Elektronisk] Tillgänglig: https://www.v-dem.net/data_analysis/CountryGraph/. Hämtdatum: 2022-04-25.
- V-Dem, 2022i. "The V-Dem Project". [Elektronisk] Tillgänglig: <https://www.v-dem.net/project.html>. Hämtdatum: 2022-05-09.
- Världsbanken, 2022a. "GDP growth (annual %) - Poland". [Elektronisk]
Tillgänglig:
<https://data.worldbank.org/indicator/NY.GDP.MKTP.KD.ZG?end=2019&locations=PL&start=2004>. Hämtdatum: 2022-04-27.
- Världsbanken, 2022b. "Inflation, consumer prices (annual %) - Poland".
[Elektronisk] Tillgänglig:
<https://data.worldbank.org/indicator/FP.CPI.TOTL.ZG?end=2019&locations=PL&start=2004>. Hämtdatum: 2022-04-27.